

Jaap van Wijngaarden

Jacob (Jaap) van Wijngaarden is geboren op 1 februari 1924 in Rhenen. Hij was de zoon van Jacob (Job) van Wijngaarden (1879- 1962) en Grietje van Riesen (1894-1980). Hij had een oudere broer Lucas (Luc) (Rhenen, 26 augustus 1921). Hun vader was mededirecteur/-eigenaar van L. van Wijngaarden & Zonen's Tapijten- en Mattenfabriek.

Op 17 september 1912 werd in Rhenen een padvinderstroep opgericht. Deze sloot zich aan bij de Nederlandse Padvinders Organisatie (NPO). Jhr. Johan Schimmelpenninck werd de eerste hopman en de groep werd naar hem vernoemd. De groep had goede contacten met Prins Hendrik. In de jaren '20 stopten veel leden en hield de groep op te bestaan. Rhenense jongens die padvinder wilden worden, moesten naar Wageningen. In 1938 werd de groep heropgericht en ging door tot het verbod in de oorlog.

Jaap was vlak voor de oorlog scout bij de jhr. Schimmelpenninckgroep in Rhenen. Jan de Haas was hier hopman en zijn broer Luc van Wijngaarden werd samen met Aart Rutgers vaandrig (scoutsleiding) in 1940. Tot 1940 ging alles z'n gangetje. Toen brak de Tweede Wereldoorlog uit. De Duitsers verboden de padvinderij. De verkenners mochten geen bijeenkomsten meer houden. Hopman Jan de Haas had op dat moment geen hele jonge verkenners, alleen de wat oudere jongens. Hij besprak met ze wat ze zouden doen: ophouden of doorgaan. Iedereen, zonder uitzondering, wilde doorgaan. Ze wilden zich niet laten ringeloren door de Duitsers, maar ze moesten natuurlijk wel erg voorzichtig zijn. Ze konden geen uniformen meer dragen, dat was te gevaarlijk. Ook hielden ze hun bijeenkomsten niet meer in een clubhuis, maar in een schuur aan het Spitsbergerpad.

Jaap had in de zomer van 1944 zijn opleiding aan de Rijks H.B.S. in Wageningen met zeer goed resultaat voltooid en bereidde zich er op voor om na de oorlog in Delft te gaan studeren. Jaap en zijn oudere broer Luc hadden in de oorlog incidenteel aan het verzet deelgenomen en waren herhaaldelijk 'ondergedoken'. In september 1944 verbleven zij min of meer legaal in Rhenen bij hun ouders. Na de luchtlandingen bij Arnhem en de daarna gevolgde evacuatie van Rhenen vonden zij met andere leden van de LO/LKP verzetsgroep Rhenen/Elst een onderdak in de zelfgebouwde ondergrondse schuilplaats bij het Egelmeer. De verzetsgroep uit Veenendaal beschikte daar in de buurt over een dergelijk onderkomen. Van hieruit werden verscheidene acties ondernomen. Luc bereikte in november 1944 de geallieerde linies over de Rijn in de Betuwe, samen met een Engelse parachutist, die in de schuilplaats was ondergebracht nadat hij na de nederlaag bij Arnhem aan krijgsgevangenschap was ontkomen. Toen deze schuilplaatsen uit vrees voor ontdekking door verraad waren ontruimd, verbleef Jaap op verschillende adressen in de omgeving.

Begin maart 1945 werd Luc, in dienst van de Britse Intelligence, boven de Veluwe per parachute neergelaten. Hij nam contact op met Jaap, die met hem mee ging. In het kader van Luc's opdracht slaagden zij erin om de IJssel over te steken ondanks de zeer strenge Duitse controle. Zij legden contact met verzetsmensen in de omgeving van Deventer en Gorssel en waren actief met het opzetten van een ontsnappingsroute voor neergeschoten en

ondergedoken geallieerde vliegers. Het zomerhuis waarin zij verbleven, werd toen door Landwachters overvallen. Luc wist te ontsnappen maar Jaap en twee andere onderduikers werden gevangen genomen en overgebracht naar het landgoed Oxerhof in de gemeente Diepeveen bij Deventer, waar de Sichterheidsdienst, met Duitse en Nederlandse SS-ers als bewakers, een gevangenkamp hadden.

Op 5 april 1945 bij de nadering van de Canadese bevrijders hebben die bewakers Jaap en de negen andere tot het laatst vastgehouden gevangenen om het leven gebracht. De tien werden eerst in Gorssel begraven. Het stoffelijk overschot van Jaap werd in juli 1945 naar Rhenen overgebracht. Zijn voormalige mede-strijders dragen bloemstukken en kransen naast de auto, waarmee de stoffelijke resten van Jaap naar zijn laatste rustplaats worden gereden. Daarachter lopen padvinders van de groep, waar Jaap lid van was en daarachter belangstellenden. Hij werd bijgezet in het familiegraf op de Algemene begraafplaats aan de Achterbergsestraatweg.

Zijn vrienden van de Binnenlandse Strijdkrachten (BS), waarin de LO/LKP was opgegaan, plaatsten een herdenkingssteen.

Op landgoed 'De Oxerhof' nabij Oxe (gemeente Deventer) is een monument opgericht ter nagedachtenis aan tien verzetsmensen die hier op 8 april 1945 door leden van de S.D. en S.S. zijn omgebracht. Zijn naam staat ook op een plaquette met 40 namen van de tijdens de bezetting omgekomen leerlingen, leerkrachten en personeel van de toenmalige

Rijks HBS. De gedenkplaat bevond zich oorspronkelijk in de rectorkamer van de Rijks HBS aan de Wilhelminaweg. In 1967 kreeg de plaquette een plaats in het nieuwe schoolgebouw Pantarijn aan de Hollandseweg. In 2007 is de plaquette opnieuw verplaatst naar het nieuw schoolgebouw aan de Hollandseweg.

Meer informatie

[1995 OUD RHENEN](#)

[Jacob van Wijngaarden | Oorlogsgravenstichting](#)

[Jacob van Wijngaarden | Erelijst van Gevallenen 1940-1945](#)

[Oxe, monument op landgoed 'De Oxerhof' - Nationaal Comité 4 en 5 mei : Nationaal Comité 4 en 5 mei](#)

[Wageningen, plaquette in scholengemeenschap Pantarijn - Nationaal Comité 4 en 5 mei : Nationaal Comité 4 en 5 mei](#)

[NECROLOGIE \(lo-lkp.nl\)](#)

[Dutch Helper Names, WAAL to WYTEMA | WWII Netherlands Escape Lines \(wwii-netherlands-escape-lines.com\)](#)

[Wier / Windt - Stichting Neerlandsch Verzetsmonument](#)

[Oud-Rhenen-2013-3.pdf \(oudrhenen.nl\)](#)

[National Archives NextGen Catalog](#)

[Rhenen - Rhenen stad - - graf 84434 \(online-begraafplaatsen.nl\)](#)

[Wie zijn wij? - Jhr. Schimmelpenninckgroep](#)

[Collecties – Collectiebank 2013-03](#)

[Collecties – Collectiebank 2014-03](#)

[Collecties – Collectiebank 2017-01](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.